

SOCIÁLNÍ PSYCHOLOGIE

pro učitelství a sociální pedagogiku

Pavλίna Janošová

janosova@htf.cuni.cz

Konzultace:

čtvrtek 13-14.45 hod. v L-201

Témata probíraná v Sociální psychologii:

1. **Sociální psychologie** jako vědní disciplína a její předmět. *ODPŘEDNÁŠÍM DNES.*
2. **Pedagog a syndrom vyhoření.** *ODPŘEDNÁŠÍM + TEXTY V MOODLE.*
3. **Metody** sociální psychologie. Sociometrie, SO-RA-D, sémantický diferenciál. *ODPŘEDNÁŠÍM. SO-RA-D A SÉMANTICKÝ DIFERENCIÁL V MOODLE.*
4. **Sebepojetí, self, odcizení, sociální deviace, anomie. Vulnerabilita a resilience.** *SAMOSTUDIUM PODLE POKYNŮ V MOODLE.*
5. **Bronfenbrennerův ekologický model.** *SAMOSTUDIUM PODLE POKYNŮ V MOODLE.*
6. **Rodina** jakožto primární socializační prostředí. Citová deprivace, raná vazba, alexitymie. Nefunkčnost rodin. *SAMOSTUDIUM PODLE POKYNŮ V MOODLE.*
7. Druhy **sociálního učení** *ODPŘEDNÁŠÍM + DOSTUDOVÁNÍ PODLE POKYNŮ V MOODLE.*
8. Sociálně psychologický pohled na **výukovou komunikaci.** *SAMOSTUDIUM PODLE POKYNŮ V MOODLE.*
9. **Sociální skupina.** Dělení, struktura a dynamika. Normy, role a status. Školní třída a její sociální klima. *ODPŘEDNÁŠÍM + TEXTY V MOODLE.*

Beseda na téma „spolupráce školy a SVP“

Dne 9.3. 2023 (čtvrtek) v 10.15-11.45 hod.

Dvě podmínky pro složení zkoušky:

Prostudování:

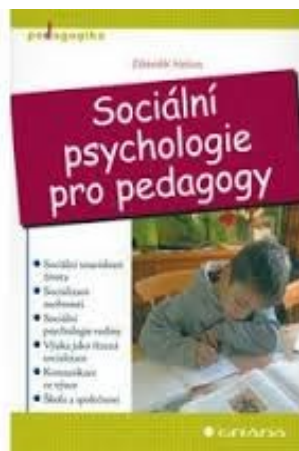
(1) **Helus, Zdeněk: Sociální psychologie pro pedagogy.** Praha, Grada, 2007
(či novější vydání) => **kapitoly určené k samostudiu** podle zadaných požadavků v Moodle.

(2) **Podklady v Moodle:**

(web: <https://dl1.cuni.cz/course/view.php?id=11558>)

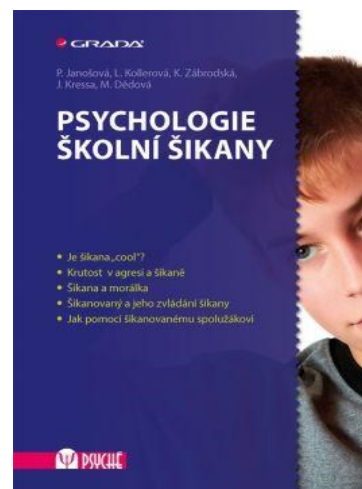
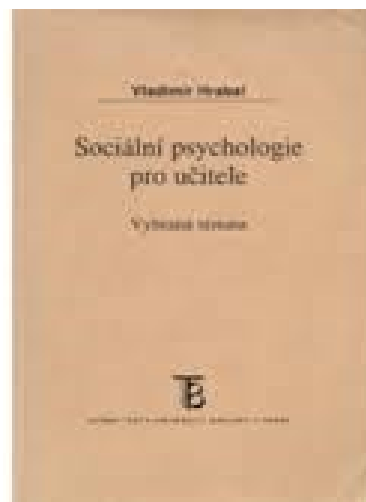
1. Povinně Helus, Z.: Sociální psychologie pro pedagogy. Praha, Portál.

2. Další nabídka:

Hrabal, V. Sociální psychologie pro učitele. Praha, Karolinum, 2001.

Mnohé najdete i v kap. 3, 13 a 14 u Janošové a kol.: Psychologie školní šikany, Praha, Grada, 2016.

Studijní literatura:

- Helus, Z.: *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha, Grada, 2007 (resp. novější vydání).
- Helus, Z.: *Úvod do sociální psychologie: aktualizovaná témata pro studující učitelství*. Praha, UK, PedF, 2001.
- Hrabal, V.: *Sociální psychologie pro učitele*. Karolinum, Praha 2002.
- Janošová a kol.: *Psychologie školní šikany*. Praha, Grada, 2016 (kapitoly 3, 4, 5, 6, 8, 13 a 14).
- Vágnerová, M.: *Školní poradenská psychologie pro pedagogy*. Karolinum, Praha, 2005.
- Mareš, J. Ježek, S.: *Klima školní třídy*. Praha, Národní ústav pro vzdělávání, 2012 (*volně na internetu*).

Další studijní literatura:

- Šed'ová, K., Švaříček, R.: *Komunikace ve školní třídě*. Portál, Praha, 2012.
- Řezáč, J.: *Sociální psychologie*. Paido, Brno, 1998.
- Hayesová, N.: *Základy sociální psychologie*, Portál, Praha 1998.
- Myers, D. G.: *Sociální psychologie*. Edika, Brno, 2016.
- Janošová, P.: *Šikana a vyčleňování na základní škole*. TU, Liberec, 2011.
- Kopřiva, P. a kol.: *Respektovat a být respektován*. Spirála, Kroměříž, 2008.

Moodle

<https://dl1.cuni.cz/course/view.php?id=11558>

The screenshot shows a web browser displaying the Moodle course page for 'Sociální psychologie'. The browser's address bar shows the URL <https://dl1.cuni.cz/course/view.php?id=11558>. The Moodle interface includes a top navigation bar with 'DL 1 Podpora uživatelů' and 'Čeština (cs)'. A left sidebar contains a course menu with items like 'Úvod', '1. TÉMA', '2. TÉMA', '3. TÉMA', '4. TÉMA', '5. TÉMA - SOCIALIZACE', '6. TÉMA - SOCIÁLNÍ DEVIACE', '7. TÉMA - RODINA', '8. TÉMA - RANÁ VAZBA A SOCIÁLNÍ UČENÍ', and '9. TÉMA - VÝUKOVÁ KOMUNIKACE'. The main content area features the course title 'Sociální psychologie' and a breadcrumb trail: 'Titulní stránka / Kurzy / Teologické fakulty / Husitská teologická fakulta / Katedra učitelství / Učitelství a Sociální pedagogika / Sociální psychologie'. Below this is the 'Úvod' (Introduction) section, which addresses students and provides information about the course's focus on social psychology, the use of Moodle for resources, and the structure of the exam. A list of nine topics is provided, each with a brief description of the content to be covered.

Kurz: Sociální psychologie

Seznam – najdu tam, co neznám

Je možné, že se blížíme ke zlomu

dl1.cuni.cz/course/view.php?id=11558

DL 1 Podpora uživatelů Čeština (cs)

Momentálně na stránky přistupujete s právy hosta. (Přihlášení)

Sociální psychologie

Titulní stránka / Kurzy / Teologické fakulty / Husitská teologická fakulta / Katedra učitelství / Učitelství a Sociální pedagogika / Sociální psychologie

Úvod

Vážené studentky, vážení studenti,

Předmět **Sociální psychologie** Vám má poskytnout vhled do sociální problematiky malých a středních skupin, zejména školních dětí a adolescentů. Je zaměřený teoreticky, ale teoretické informace budou doplňovány poznatky ze školního terénu.

Průběh výuky Sociální psychologie:

Přednášky budou zaměřené především na problematiku, k níž je málo vhodného studijního materiálu. Témata, která nestihneme odpřednášet, budete studovat ze **základní literatury** (Helus, Z., Sociální psychologie pro pedagogy. Praha, Grada, 2007 či pozdější vydání). [Jednotlivé kapitoly k jednotlivým tématům najdete níže.](#)

Přednášky a kapitoly zadané k samostudiu z uvedené publikace celkově pokryjí veškerou učební látku sociální psychologie, nutnou pro složení zkoušky z tohoto předmětu.

Zde v **Moodle** najdete souhrnné informace k tomuto předmětu a také některé výukové materiály ke zkoušce, vztahující se k některým tématům (zejména k těm, které chybí v základní literatuře ke zkoušce).

Zkouška bude pravděpodobně probíhat písemným testem.

Témata probíraná v Sociální psychologii:

1. Sociální psychologie jako vědní disciplína a její předmět. (*Přednášky + podklady, které vyvším níže*)
2. Metody sociální psychologie. Sociometrie, SO-RA-D, sémantický diferencál. (*Přednášky + podklady, které vyvším níže*)
3. Sebepečjetí, self, odcizení, sociální deviace, anomie. Vulnerabilita a resilience. (*Samostudium podle požadavků níže*)
4. Bronfenbrennerův ekologický model. (*Samostudium podle požadavků níže*)
5. Rodina jakožto primární socializační prostředí. Citová deprivace, raná vazba, alexitymie. Nefunkčnost rodin. (*Samostudium podle požadavků níže*)
6. Druhy sociálního učení. (*Samostudium podle požadavků níže*)
7. Sociálně psychologický pohled na výukovou komunikaci. (*Samostudium podle požadavků níže*)
8. Sociální skupina. Dělení, struktura a dynamika. Normy, role a status. Školní třída a její sociální klima. (*Podklady, které vyvším níže*)
9. Pedagog a syndrom vyhoření. (*Podklady, které vyvším níže*)

POŽADAVKY KE ZKOUŠCE (nutné jsou oba):

1. Obsahy podkladů v Moodle (viz níže)

JDEME NA TO 😊

Sociální psychologie

- ZÁVISLOST VÝVOJE LIDSKÉ OSOBNOSTI NA VZTAZÍCH S DRUHÝMI LIDMI (zrcadlové neurony => základ empatie; všude přítomné sociální signály)
- **SOCIALIZACE** (zodpovědnost) x **INDIVIDUACE** (svoboda i samota)
- **INTROJEKCE/INTERIORIZACE** (sebepojetí, sebeúcta; svědomí, self-efficacy; ...) **morální normy** [univerzální] x **konvenční normy** [otázkou společenské dohody – viz rozdíly: Indie/Anglie].
- **Normy deskriptivní** (představy o tom, jak se většina skupiny chová) x **normy injunktivní** (představy o tom, co si většina skupiny myslí, že se má/nemá dělat) – obojí ovlivňuje chování jednotlivců (=> prevence rizikového jednání).

Sociální psychologie zkoumá vztahy:

- 1) JEDINEC – JEDINEC – specifikum dyadických vztahů
- 2) SKUPINA – JEDINEC – např. rodina a dítě
- 3) JEDINEC – SKUPINA – např. dítě a rodina
- 4) SKUPINA – SKUPINA – např. školní dynamika (předsudky, party ve třídě apod.)

Sociální psychologie – historické přístupy

- **Behaviorismus** – nověji sociální kognice (A. Bandura – viz dále); též kognitivní psychologie (Tolman – kognitivní mapy).
- **Psychoanalýza** – nověji sociálně psychodynamické přístupy: např. E. Fromm (sociální charakter, též individuální produktivní X neproduktivní charakter), K. Horneyová (pohyb jedince od lidí, k lidem, proti lidem – dle vlastních zkušeností).
- **Humanistická psychologie** – fenomenologický přístup – změny v pojetí (C.R. Rogers – koncept „self“, Biswanger a Boss – Daseinanalýza – jiný přístup k původním konceptům duševní nemoci; zaměření jedince na sebe, druhé či na věci).

Od 70. let změna tématu sociální psychologie

- Od pozorování interakcí k sociálnímu prožívání a uvažování (*sociální reprezentace* – např. jak učitelé a děti chápou šikanu; *kognitivní disonance* – Festinger – 50. léta apod.)
- Odstup od klasického behavioristického pojetí směrem k sociálně kognitivnímu přístupu (A. Bandura – *zástupné zpevnování, i odtlumení zábran, self-efficacy*).
- Humanistická psychologie, feministické směry => nové metody a témata; přínosem i rozvoj kvalitativní metodologie (IPA).
- **Sociální konstruktivismus ...**

Sociální konstruktivismus (Vygotský, Bruner, ...):

- Realita nemůže být poznána, protože do ní vždy vstupuje pozorující.
- Poznatky jsou sociálně konstruované (ne-objektivní).
- Intersubjektivita (sdílení a porozumění v určité skupině).
- ***V rámci učení*** – význam sociálního kontextu - zapojení spolupráce mezi žáky (Vygotský – ***zóna proximálního vývoje***), projekty, skupinové vyučování apod.
- Intrapsychický aspekt učení: obsah učiva je konstruován učícím se (nejde o to, co říkáme žákovi, ale o to, co si říká a představuje on sám).

Děkuji Vám za pozornost

